

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREDI YA 12

XITSONGA: RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA (FAL)

PAPILA RA VUNHARHU (P3)

HUKURI 2018

TIMARAKA: 100

NKARHI: Tiawara ti2½

Papila leri ri na tipheji ta 6.

SWITSUNDZUXO NA VUXOKOXOKO

1. Papila leri ri avanyisiwile hi SWIYENGE SWINHARHU:

XIYENGE XA A:	Switshuriwa swa xitsalwana.	(50)
XIYENGE XA B:	Switshuriwa swa xitsalwambiko xo leha.	(30)
XIYENGE XA C:	Switshuriwa swa xitsalwambiko xo koma	(20)
2. Hlamula xivutiso XIN'WE eka xiyenge XIN'WANA na XIN'WANA.
3. Tsala hi ririmi leri u kamberiwaka hi rona.
4. Sungula xiyenge XIN'WANA na XIN'WANA eka pheji YINTSHWA.
5. U fanele u kunguhata (Xik. U tirhisa mepe wa miehleketo/dayagiramu/chati ya nkhlukelano/marito ya nkoka, swin'wana na swin'wana), hlela no hlayisisa ntirho. Nkunguhato wu fanele ku rhangela xitshuriwa xin'wana na xin'wana.
6. Minkunguhato hinkwayo yi fanele yi kombisiwa. U tsundzuxiwa ku endla nkhwati wo hingakanya eka minkunguhato hinkwayo.
7. U tsundzuxiwa ku tirhisa minkarhi hi ndlela leyi landzelaka:

XIYENGE XA A:	80 wa timinete
XIYENGE XA B:	40 wa timinete
XIYENGE XA C:	30 wa timinete
8. Nombora tinhlamulo hilaha swivutiso swi nomboriweke hakona eka papila leri.
9. Tsala nhlokomhaka leyi faneleke eka nhlamulo YIN'WANA na YIN'WANA.
10. Nhlokomhaka yi nga tekeriwi enhlokweni loko ku hlayiwa ntsengo wa marito.
11. Tsala swi saseka no vonaka.

XIYENGE XA A: SWITSHURIWA SWA XITSALWANA**XIVUTISO XA 1****SWILETELO:**

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwana hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwana xa wena xi fanele ku va na kwalomu ka 250–300 wa marito.

1.1 Nhlawulo wa mimfumo ya miganga lowu veke kona. Rungula hi ta nhlawulo lowu. [50]

1.2 Vukorhokeri bya maphorisa ya Afrika-Dzonga byi le hansi swinene. Pfumela kumbe u kaneta mhaka leyi. [50]

1.3 Kanela hi vunene na vubihi bya matirhiselo ya tiselulafoni. [50]

1.4 Ku endla swilo hi xihatla swi tluriwa hi ku swi endla hi vukheta. [50]

1.5 Eswikolweni masiku lawa ku tele tinyimpi exikarhi ka vadyondzi. Xana ku nga endliwa yini ku herisa tinyimpi leti? [50]

1.6 Vumundzuku bya mina. [50]

1.7 Hlawula xifaniso XIN'WE eka leswi nga laha hansi kutani u tsala xitsalwana hi xona. Xitsalwana xin'wana na xin'wana xi fanele ku va na nhlokomhaka leyi faneleke.

1.7.1

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.stutterstock.com]

[50]

1.7.2

[Xifaniso lexi xi huma eka webusayiti ya www.ibtimes.com]

[50]

NTSENGO WA XIYENGE XA A:

50

XIYENGE XA B: SWITSHURIWA SWA XITSALWAMBIKO XO LEHA**XIVUTISO XA 2****SWILETELO:**

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va na kwalomu ka 120–150 wa marito.
- Sungula nhlamulo ya wena eka PHEJI YINTSHWA.

2.1 PAPILA RA MAFUNDZA

Tsalela mudyondzisi wa wena wa Xitsonga papila u n'wi khensa ku va a ku pfunile leswaku u xi dyondza u tlhela u xi pasa hi xiyimo xa le henhla.

[30]**2.2 MATIMU YA MUFI**

Tsala matimu ya munhu loyi a tivekaka ngopfu endhawini ya ka n'wina loyi a nga lova eka nghozi ya movha.

[30]**2.3 NHLUTO**

Tsala nhluto wa ntlangu wa bolo ya milenge lowu u wu voneke exikarhi ka swipano swimbirhi.

[30]**2.4 INTHAVHIYU**

Tsala inthavhiyu exikarhi ka muhaxi wa rhadiyo na xiyimbeleri xa ndhuma.

[30]**NTSENGO WA XIYENGE XA B: 30**

XIYENGE XA C: SWITSHURIWA SWA XITSALWAMBIKO XO KOMA**XIVUTISO XA 3****SWILETELO:**

- Hlawula nhlokomhaka YIN'WE ntsena leyi u yi twisisaka swinene kutani u tsala xitsalwambiko hi yona, kambe u nga humi emhakeni.
- Rhanga u endla nkunguhato u nga si sungula ku tsala.
- Xitsalwambiko xa wena xi fanele ku va na kwalomu ka 80–100 wa marito. (U nga tluli pheji yin'we yo hlamulela eka yona.)
- Sungula nhlamulo ya wena eka PHEJI YINTSHWA.

3.1 PHOSITARA

Tsala phositara u tivisa vaaki va ndhawu ya ka n'wina hi ta ku ta ka Holobye wa swa mati ku ta va lemukisa hi nkoka wa ku hlayisa mati.

[20]**3.2 POSIKARATA**

Tsalela munghana wa wena posikarata u n'wi hoyozela eka ku va a hlurile eka mphikizano wo karhi.

[20]**3.3 SWILERISO**

Tsala swileriso leswi swi faneleke ku landzeleriwa ephakini ya vuhungaselo.

[20]**NTSENGO WA XIYENGE XA C:****20****NTSENGO WA TIMARAKA:****100**